

ISSN 2226-3209 (Print)
ISSN 2409-0506 (Online)

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

MINISTRY OF CULTURE OF UKRAINE
NATIONAL ACADEMY OF MANAGERIAL STAFF OF CULTURE AND ARTS

ВІСНИК

НАЦІОНАЛЬНОЇ

АКАДЕМІЇ

КЕРІВНИХ

КАДРІВ

КУЛЬТУРИ

І МИСТЕЦТВ

NATIONAL
ACADEMY OF
MANAGERIAL
STAFF OF
CULTURE
AND ARTS

HERALD

Щоквартальний науковий журнал
Quarterly Journal

3'2018

Київ – 2018

УДК 050:(008+7)

Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв :
наук. журнал. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2018. № 3. 437 с.

У щоквартальнику Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв висвітлюються актуальні питання мистецтвознавства та культурології.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, усіх, хто прагне отримати ґрунтовні знання теоретичного і прикладного характеру.

Редакційна колегія

Шульгіна В.Д., д.мист., професор (*головний редактор*); **Литвин С.Х.**, д.і.н., професор (*заст. головного редактора*); **Денисюк Ж.З.** к.культ. (*відповідальний секретар*); **Більченко Є.В.**, д.культ., доцент; **Бітасєв В.А.**, д.філос.н., професор, член-кор. НАМ України; **Богуцький Ю.П.**, д.філос., професор, академік НАМ України; **Волков С.М.**, д.культ., професор; **Герчанівська П.Е.**, д.культ., професор; **Езкуерро А.**, д.філос. (Іспанія); **Жукова Н.А.**, д.культ., доцент; **Каппелліні В.**, д.філос., професор (Італія); **Каталінік В.**, д. філос. (Хорватія); **Кайл К.**, д.філос. (Німеччина); **Кияновська Л.О.**, д.мист., професор; **Кнаут М.**, д.філос., професор (Німеччина); **Личковах В.А.**, д.філос.наук, професор; **Льоос Х.**, д.філос., професор (Німеччина); **Пастернак В.**, д. габілітований, професор (Польща); **Петрова І.В.**, д.культ., професор; **Ростіролла Д.**, д.філос. (Італія); **Роценко О.Г.**, д.мист., професор; **Самойленко О.І.**, д.мист., професор; **Сапєнько Р.**, д-р габілітований, професор (Польща); **Станіславська К.І.**, д.мист., професор; **Тахіаос Антоніос Еміліос Н.**, д.і.н., професор, член-кор. Афіньської академії наук з літератури та мистецтва (Греція); **Хемслі Д.**, д.філос. (Великобританія); **Чернець В.Г.**, д.філос., професор; **Шванднер Г.**, д.філос., професор (Німеччина); **Штанке Г.**, д.філос., професор (Німеччина).

Статті, подані до редакції журналу, рецензуються членами редакційної колегії

Затверджено:

*Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.10.2015, № 1021
як фахове видання з культурології та мистецтвознавства*

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 р. № 1151 є фаховим виданням зі спеціальностей: *культурологія; аудіовізуальне мистецтво та виробництво; образотворче мистецтво; декоративне мистецтво, реставрація; хореографія; музичне мистецтво; сценічне мистецтво*

Науковий журнал "Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв" індексується в міжнародних наукометричних базах даних: **Web of Science (Emerging Sources Citation Index); EBSCO; International Impact Factor Services; Research Bible; Science Index (PIHЦ); Open Academic Journals Index; CiteFactor; Polish Scholarly Bibliography; Google Scholar; BASE; InnoSpace; Scientific Indexing Services; Journals Impact Factor; InfoBase Index; Directory of Open Access Scholarly Resources; CEEOL (Central and Eastern European Online Library); Index Copernicus**

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
(протокол № 1 від 29 серпня 2018 р.)

За точність викладених фактів та коректність цитування відповідальність несе автор

УДК 7: 316.77
DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2018.147514>

Микуланинець Леся Михайлівна
кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри співу,
диригування і музично-теоретичних дисциплін
Мукачівського державного університету
ORCID 0000-0002-6346-6532
l.mikulaninets@gmail.com

МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ КУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЛЮДСТВА

Мета роботи – на основі аналізу та узагальнення праць у галузі філософії, мистецтвознавства та культурології уточнити поняття «культурна комунікація», висвітлити специфіку мистецтва як засобу спілкування, обґрунтувати його вплив на діалог людства з матеріальними та духовними здобутками різних епох. **Методологія дослідження** полягає у застосуванні аналітичного, культурологічного, історичного, аксіологічного та системного підходів для розкриття потенціалу мистецтва у передачі культурних досягнень homo sapiens. **Наукова новизна.** У статті аргументовано думку, що мистецтво є одним із основних чинників у побудові комунікативної системи спілкування; уточнено поняття «культурна комунікація»; висвітлено роль мистецтва як транслятора художніх здобутків людства в різні історичні періоди. **Висновки.** Культурна комунікація – частина глобального процесу взаємодії між суб'єктами матеріальної й духовної сфери різноманітних епох, ціллю якого є сприйняття, засвоєння, трансляція на сучасному рівні гуманістичних ідей, осмислення та пошуки відповідей на важливі філософські питання. Мистецтво здатне задовольнити вищу комунікативну потребу персони бути включеною у безперервність буття шляхом актуалізації вічних ідеалів. Завдяки цій функції воно забезпечує збереження і передачу традицій та суспільного досвіду, робить окремих індивідуумів частиною людства. Художні зразки як засіб культурної комунікації поєднують кінець та нескінченність історії. Дякуючи своїй діалогічній природі, мистецтво стає універсальною формою, через яку не тільки висловлюється конкретний творець, але і сучасний глядач (слухач), що є причетним до досвіду як окремого майстра, його нації, так і всього людства.

Ключові слова: мистецтво; комунікація; культурна комунікація; людство.

Микуланинець Леся Михайлівна, кандидат искусствоведения, старший преподаватель кафедры пения, дирижирования и музыкально-теоретических дисциплин

Искусство как средство культурной коммуникации человечества

Цель работы – на основе анализа и обобщения работ в области философии, искусствоведения и культурологии уточнить понятие «культурная коммуникация», раскрыть специфику искусства как средства общения, обосновать его влияние на диалог человечества с материальными и духовными достижениями разных эпох. **Методология исследования** заключается в применении аналитического, культурологического, исторического, аксиологического и системного подходов для раскрытия потенциала искусства в передаче культурных достижений homo sapiens. **Научная новизна.** В статье аргументировано мнение, что искусство является одним из основных факторов в построении коммуникативной системы общения; уточнено понятие «культурная коммуникация»; освещена роль искусства как транслятора художественных достижений в различные исторические периоды. **Выводы.** Культурная коммуникация – часть глобального процесса взаимодействия между субъектами материальной и духовной сферы различных эпох, целью которого является восприятие, усвоение, трансляция на современном уровне гуманистических идей, осмысление и поиски ответов на важные философские вопросы. Искусство способно удовлетворить высшую коммуникативную потребность персоны быть включенной в непрерывность бытия путем актуализации вечных идеалов. Благодаря этой функции оно обеспечивает сохранение, передачу традиций и общественного опыта, эпох, делает отдельных индивидуумов частью человечества. Художественные образцы как средство культурной коммуникации объединяют конечность и бесконечность истории. Благодаря своей диалогической природе искусство становится универсальной формой, через которую не только высказывается конкретный создатель, но и современный зритель (слушатель), который причастен к опыту как отдельного мастера, его нации, так и всего человечества.

Ключевые слова: искусство; коммуникация; культурная коммуникация; человечество.

Mykulanynets Lesya, Senior Lecturer in department of singing, conducting and music-theoretical disciplines of Mukachevo State University, candidate of Arts

Art as a cultural activity community of humanity

The purpose of the article is to clarify the concept of “cultural communication” on the basis of analysis and generalization of works in the field of philosophy, art criticism and cultural studies, to highlight the specifics of art as a means of communication, to substantiate its influence on the dialogue of mankind with the material and spiritual achievements of different epochs. **Methodology.** The research methodology is the application of analytical, cultural, historical, axiological and systematic approaches for disclosure the potential of art in the transfer of cultural achievements of homo sapiens. **Scientific Novelty.** The article argues that art is one of the main factors in the construction of a communicative system. In it, there was specified a notion of “cultural communication.” Also, there was highlighted the role of art as a translator of artistic achievements of humanity during different historical periods. **Conclusions.** The cultural communication is a part of the global process of interaction between the subjects of the material and spiritual sphere of various epochs. The purpose of it is the perception, the assimilation, the translation of humanistic ideas at the modern level, the understanding and the search for answers to the important philosophical questions. Art can satisfy the higher communicative need of a person to be included in the continuity of being by updating the eternal ideals. Due to this function,

it ensures preservation and transfer of traditions and social experience and makes individuals a part of humankind. Artistic patterns as a means of cultural communication combine the finality and the infinity of the history. Due to its dialogical nature art becomes a universal form through which a specific creator expresses as well as a contemporary viewer (listener) which is involved in the experience of an individual master, his nation and the whole humanity.

Key words: art; communication; cultural communication; humanity.

Актуальність теми дослідження. У сучасному соціокультурному просторі, в якому визначальною якістю є інтерактивність, інформаційність, масовість, доступність тощо, однією із важливих проблем постає побудова комунікативної моделі людського буття. Актуальність даної тематики знаходить своє втілення в активному вивченні різних видів спілкування (вербальне і невербальне), дослідженні можливостей мови (домінуючого засобу контактування у суспільстві), виявленні закономірностей діалогу культур, аналізі варіантів трансляції здобутків у матеріальній та духовній сфері, розкритті комунікативного потенціалу мистецтва тощо.

Питання пошуку досконалого способу спілкування може бути вирішене шляхом зміни традиційних поглядів на даний процес. Так історично склалося, що він інтерпретувався передусім у вимірі взаємозв'язку індивідуумів. Мистецтво у цьому контексті розглядалось лише як один із можливих шляхів організації контакту між людьми. Однак, ситуація істотно змінилася в ХХ столітті, коли усталене уявлення про культурні здобутки як про засіб естетичного виховання особистості було доповнено розумінням їх визначної ролі у взаємодії між персонами, етносами та цілими народами. Суспільство усвідомило, що така комунікація знімає соціальні, територіальні та мовленнєві бар'єри.

Аналіз специфіки зазначеної проблеми потребує залучення до дослідницького наукового апарату та досягнень різних гуманітарних наук: філософії, лінгвістики, мистецтвознавства тощо. Відмітимо, що майже всі значущі концепції культури, які виникають у ХХ столітті, так чи інакше утверджують думку про її комунікативну природу (Р. Барт, К. Леві-Стросс, Ф. де Соссьюр, М. Фуко, Р. Якобсон, М. Бахтін, Ю. Лотман, Д. Чижевський, І. Бичко, А. Гуревич, С. Кримський та ін.). Мистецтво як складова духовного спадку людства також характеризується потужним потенціалом контактування. Вивченням представленого питання займалися такі зарубіжні науковці, як Г. Франк, І. Гердер, Г. Лессінг, Ч. Моріс, М. Хайдеггер та ін.

Однак, реалії сьогодення, в яких особливу вагомість мають нові способи спілкування – телебачення, друковані газети та журнали, інтернет, що не завжди утверджують гуманістичні й вічні ідеали (а часом виконують маніпулятивну функцію), посилюють роль художньої творчості як засобу комунікації. Актуальності набуває засвоєння провідних ідей кожної історичної епохи, які вона прагне констатувати та передати наступним поколінням через мистецькі твори. Це певний культурний спадок, своєрідні змістові, етичні, моральні, духовні меседжі, які на матеріальному і ментальному рівнях ми сприймаємо, пізнаючи зразки людської діяльності.

Мета дослідження – на основі аналізу та узагальнення праць у галузі філософії, мистецтвознавства та культурології уточнити поняття «культурна комунікація», висвітлити специфіку мистецтва як засобу спілкування, обґрунтувати його вплив на діалог людства з матеріальними та духовними здобутками різних епох.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомим і усталеним фактом є те, що мистецтво – це форма суспільної свідомості; вид праці особистості, який відображає дійсність у конкретних чуттєвих образах. Воно володіє універсальною мовою, зрозумілою для представників різних національностей, незалежно від того історичного періоду, в якому вони живуть. Серед його призначення (виховного естетичного, пізнавального, гедоністичного тощо), провідним, на нашу думку, постає комунікаційне. Недарма філософи різних епох (Арістотель, Г. Гердер, А. Бергсон, Б. Кроче та ін.) вказували на перевагу в ньому саме функції спілкування.

Цілком зрозуміло, що творчість однією із головних цілей має діалог – як з своїми сучасниками, так і з наступними поколіннями. Контакткування є визначальним на всіх рівнях побутування мистецтва: на першому – виступає результатом комунікації креативної персони й матеріалу; на наступних – процесом взаємодії з тим, хто перцептує. Тобто у рамках засвоєння культурного зразка можливе спілкування з його героями (особливо це помітно в літературі, театрі, живопису та скульптурі) і з майстром. Можна сказати, що художній твір без контакту із тими, хто буде засвоювати, входити із ним у зв'язки, не існує, він обов'язково передбачає особистісну реакцію.

Вияви креативності, завдяки своїй діалогічній структурі, з одного боку, демонструють певну досконалість образу, з іншого – передбачають програму ідеальної глядацької відповіді. Разом з тим, спілкування публіки з творчістю видатного митця приводить її до життя, знімає кордони між матеріальним і духовним світом, надає їй нової якості, що є наслідком культурного контактування.

Актуалізація комунікативної функції мистецтва визначає характер продукту діяльності творців як попередніх епох, так і сучасності. Виділення даного компонента закономірно потребує концентрації дослідницького інтересу на розумінні сутності даного виду спілкування.

У науковій літературі існує численна кількість тлумачень терміна «комунікація»: механізм, за допомогою якого забезпечуються існування та розвиток людських стосунків, який охоплює всі розумові символи, можливості їх трансляції у просторі та збереження у часі (Ч. Кулі); соціальне поєднання

індивідів засобами мови та знаків, установлення загальнозначущих наборів правил для різної цілеспрямованої діяльності (К. Черрі); акт відправлення інформації від мозку однієї особистості до мозку іншої (П. Сміт, К. Беррі, А. Пулфорд); специфічний обмін меседжами, процес демонстрації емоційного та інтелектуального змісту (А. Б. Звєгінцев, А. П. Панфілов) тощо [1, 178].

Із вищенаведених визначень можна дійти висновку, що в широкому розумінні спілкування означає будь-яку людську дію, відносини між індивідуумами, які виражають передачу певного повідомлення, змістових символів, спосіб їх популяризації у просторі й оберігання у різні історичні періоди. Проте, даний процес виконує свою суспільно-культурну функцію засобами конкретної знакової системи, яка в універсальних формулах притаманна усім видам мистецтва.

Відомий американський лінгвіст і антрополог Е. Холлом стверджував, що культура – це комунікація, а комунікація – це культура [2, 89]. Повністю погоджуючись з першою частиною його тези, вважаємо другу досить дискусійною, оскільки не всіляке контактування в основі має даний потенціал. Однак, сконцентруємось на початковому постулаті даної думки, саме він розкриває діалогічну природу цивілізаційного досвіду. Твір мистецтва, який витримав випробування часом, включений у духовний спадок цивілізації і передає конкретний зміст не лише групі персон, для якої він був написаний (мається на увазі, що першими адресатами художніх здобутків є ті, хто жили у той час, в якому вони створені), але і всьому людству. Таким чином, у XXI столітті, через культуру ми сприймаємо, усвідомлюємо і трансформовано засвоюємо провідні ідеї попередніх епох. Вони передають інформацію про їх ідеали, прагнення, навіть помилки, які мали б навчили брати до уваги трагічні історичні події.

Суголосною ідеєю Е. Холла є думка Ю. Лотмана: “Культура є формою спілкування між людьми і можлива лише у такій групі, в якій вони спілкуються. Її розвиток, як і акт творчої свідомості, є обмін між “Я” й “іншим”” [3, 117]. Інтерпретуючи бачення вченого, ми усвідомлюємо комунікаційну доміную в розумінні даного поняття. Однією із головних соціогенних потреб індивідуума є діалог через культуру. Вона виникає тоді, коли особистість накопичує власний життєвий досвід і бажає ним поділитись. Будь-який митець важливим завданням своєї діяльності ставить заявити про своє суб’єктивне бачення світу, бути почутим і зрозумілим цілим людством. Художні твори постають як своєрідна автобіографія креативної персони, портрет епохи, в якій вона живе, послання до наступних поколінь (причому таке, яке актуалізує вічні філософсько-етичні проблеми). У цьому контексті є очевидним, що мистецтво – засіб комунікації цілих цивілізацій.

Цікавим у поглядах Ю. Лотмана, у вимірі нашого дослідження, є бачення еволюції матеріальних і духовних надбань. Вважаємо, що тим “іншим” по відношенню до “Я”, про які говорить науковець, може бути художня творчість. Саме вона, з одного боку, створюється у рамках культури, відповідно з її домінуючими кодами, з іншого – для того, щоб вийти на новий рівень розвитку, мистецтву необхідно стати “чужим” до вже усталених норм й існуючих законів.

Суголосним вищезазначеним твердженням є тлумачення представленого виду комунікації дослідниками А. Виноградовою, О. Петровою, Н. Фоїною. Вони пропонують таке визначення: “сукупність природних і штучних знаків (символів, зображень) за допомогою яких відбувається збереження і передача від одного покоління до наступного накопиченого людського досвіду, що в подальшому трансформується в нові ідеї, відкриття, які формують соціальну пам’ять і впливають на майбутню організацію культури” [4, 218].

Представлене бачення заявленої проблематики, окрім функції оберігання суспільної практики, виділяє креативну складову даних дефініцій. Культура і комунікація є тим фундаментом, на якому ґрунтуються новації, дають поштовх для розвитку художніх шляхів, однак одночасно апелюють до традицій соціуму. Мистецтво у такій системі є універсальною формою контактування, оскільки у значущих його творах завжди прослідковується зв’язок із попередніми епохами, проте дійсно вагомими вони стають, коли декларують постулати, які ще не звучали в історії.

Г. Леонова під культурною комунікацією розуміє: “процес взаємодії або спілкування глядача (слухача) з творчими зразками у рамках художнього простору, який вибирає передачу і отримання інформації через різні канали; її інтеграцію у свідомість реципієнта” [5, 229]. На нашу думку, даний вид діалогу передбачає обмін саме мистецьким повідомленням, вони є її ядром та змістотворчим компонентом. Міжособистісний вплив здійснюється через сприймання та засвоєння досвіду всього людства, який закодований у цих меседжах.

Я. Яскевич визначає досліджуваний нами тип спілкування як “засіб відтворення, збереження і створення різних програм, які визначають риси конкретного типу культури” [6, 235]. Вважаємо, що експлікація досить вузько інтерпретує заявлену дефініцію. Вона вказує лише на побудову певної стратегії, на вектор розвитку матеріальних і духовних цінностей суспільної групи людей, не уточнюючи, яким чином можлива їх реалізація.

Сучасна гуманітарна наука пропонує велику кількість тлумачень поняття “культурна комунікація”. Однак, дуже часто акцент виставлений не на етичній чи естетичній складовій, а на соціальному аспекті. У цьому контексті заявлений термін постає як спосіб, за допомогою якого здійснюється управління діями індивідуумів, налагодження міжкультурного діалогу, він є умовою існування певного типу суспільства.

Визначаючи умови здійснення досліджуваного виду комунікації, багато дослідників вказують на необхідність спільності мови тих, хто залучений у процес спілкування, способів передачі інформації, і певні закони, згідно яких у конкретний історичний період відбувається функціонування ціннісних орієнтирів. Згідно вищенаведеної позиції ми вважаємо, що мистецтво є найбільш адекватною формою контактування, оскільки засоби виразності художньої творчості в певну епоху спільні для неподібних національних культур. Мова мистецтва (за виключенням літератури і театру) зрозуміла (хоча і на різних інтерпретаційних етапах, у залежності від внутрішнього розвитку особистості) цілому людству. Щодо каналів повідомлення, то вони діють на часовому або просторовому рівнях, впливаючи симультанно або суцесивно, однак є загальними для будь-якої аудиторії.

Відомо, що у конкретний історичний відрізок часу функціонують єдині постулати еволюції усіх видів мистецтва – вони доносять основну ідею. Наприклад, у середньовіччі панує теоцентричне розуміння світу. Зразки художності своїми специфічними засобами виразності його утверджують: музика – через одноголосний григоріанський хорал (Бог один, істина одна, тому домінує одноголосся); живопис – через іконографію, що розкриває основні засади християнського віровчення; театральне мистецтво – через церковну драму (інсценізація окремих євангельських епізодів); література – через своєрідні релігійні жанри та їх тематику також направлена на сповідування духовних цінностей. Це не означає, що інші постулати не функціонували у даний період, однак, знайомлячись з творами мистецтва, ми зчитуємо ті думки, про які нам розповідає епоха.

Висновки. Аналіз присвячених питанням культурної комунікації наукових праць дозволив констатувати, що вона є частиною глобального процесу взаємодії суб'єктів культури різноманітних історичних періодів, ціллю якого є сприйняття, засвоєння, трансформація та трансляція на сучасному рівні гуманістичних ідей, осмислення та пошуки відповідей на важливі філософські питання. Даний вид спілкування здійснюється через певні знакові символи, які містяться у художніх творах. Вони спільно інтерпретуються особистостями з неподібним соціальним досвідом, що сприяє налагодженню взаєморозумінню.

Мистецтво є ключовою ланкою у комунікації. Вона чи не єдина сфера у життєдіяльності цілого людства, засобами якої воно будує відносини з своєю епохою, її матеріальними та духовними надбаннями та органічно входить у вертикаль історичної та соціокультурної ситуації усіх часів. Художні твори постають тим еталоном, що через спілкування із глядачем (слухачем) здатний задовольнити вищу комунікативну потребу персони бути включеною у безперервність буття шляхом актуалізації вічних ідеалів. Завдяки цій функції мистецтво не старіє, забезпечує збереження і передачу традицій та суспільного досвіду, робить окремих індивідуумів людством.

Художні зразки як засіб культурної комунікації поєднують кінець і безкінечність історії. Вони є суб'єктом, що здійснює взаємодією особистостей різних епох. Завдяки своїй діалогічній природі мистецтво стає універсальною формою, через яку висловлюються не тільки конкретний творець, але і сучасний глядач (слухач), який є причетним до досвіду як окремого майстра, його нації, так і всього людства.

Література

1. Басин Е. Я. Искусство и коммуникация (очерки из истории философско-эстетической мысли). Москва : МОНФ, 1999. 240 с.
2. Жуковский В. И. Коммуникативные основы художественной культуры. Красноярск, 2010. 179 с.
3. Лотман Ю. М. О двух моделях коммуникации в системе культуры. Избранные статьи. 1992. Т. 1. С. 110 – 120.
4. Виноградова А. И., Петрова О. А., Фомина Н. В. *Культурная коммуникация в профессиональном общении как инструмент совершенствования социокультурных процессов* Междунар. науч. конф. (г. Красноярск, 11–14 ноября 2014 г.). – Красноярск, 2014. С. 218 – 220.
5. Леонова Г. Ю. Трансформация художественной коммуникации в искусстве XX века. Вестник МГУКИ. 2014. № 1 (57). С. 228 – 232.
6. Яскевич Я. С. Философские проблемы социальной коммуникации. Минск : Вышэйшая школа, 2017. 285 с.
7. Романова О. О. Культурна комунікація як чинник розвитку соціокультурних процесів *Науковий блог Національний університет "Острозька академія"*. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2013/kulturna-komunikatsiya-yak-chynnyk-rozvytku-sotsiokulturnyh-protsesiv/>
8. Хотинец В. Ю. Культура как коммуникация. Вестник Удмуртского университета. Серия "Философия. Психология. Педагогика". 2005. № 2. С. 3 – 21.

References

1. Basin E.Ya. (1999). Art and communication. Essays from the history of philosophical and aesthetic thought. Moscow [in Russian].
2. Zhukovskij V.I. (2010). Communicative foundations of the artistic culture. Krasnojarsk [in Russian].
3. Lotman Yu.M. (1992). On two models of communication in the cultural system. Selected articles, V. 1, 110 – 120 [in Russian].

4. Vinogradova A.I., Petrova OA, Fomina N.V. (2014). Reshetnev's readings. *Cultural communication in professional education as an instrument for improving socio-cultural processes*. Collection of materials or the XVIII International scientific conference X (pp. 218-220). Krasnojarsk [in Russian].
5. Leonova G.Yu. (2014). Transformation of artistic communication in the art of the twentieth century. *Vestnik MGUKI*, №1 (57), 228 – 232 [in Russian].
6. Yaskevich Ya.S. (2017). Philosophical problems of the social communication. Minsk [in Belarusian].
7. Romanova O.O. (2013). Cultural communication as a factor in the development of socio-cultural processes. *Scientific blog of «Ostroh Academy» National University*. Retrieved from: <https://naub.oa.edu.ua/2013/kulturna-komunikatsiya-yak-chynnyk-rozvytku-sotsiokulturnyh-protsesiv/> [in Ukrainian]
8. Khotynets V.Yu. (2005). Culture as communication. *Vestnik Udmurtskogo universiteta*. Seria: «Filosofia. Psikhologija. Pedagogika», №2, 3 – 21 [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 02.08.2018 р.

УДК 78.03(78)
DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2018.147516>

Муляр Павло Михайлович
кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувач кафедри спеціального фортепіано
Одеської національної музичної академії
імені А. В. Нежданової
ORCID 0000-0001-7214-2460
mulyar.pavel1@gmail.com

АРХАЇЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПЕРШОМУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ТА ЇЇ ПРОЛОНГАЦІЇ У ВИКОНАВСТВО

Метою дослідження є виявлення у виконавських стильових двоїчностях «суворого – вільного» («класичного – аklasичного», «класичного – романтичного») історичного сліду сакрального – профанного, що виростили з первинних розумових дипластий глибокої архаїки. **Методологічною основою** дослідження виступає інтонаційний підхід шкіл Б. Яворського й Б. Асаф'єва в Україні, у межах якого виділені стильовий компаратив і культурологічний міждисциплінарний метод, за допомогою яких усвідомлюється закономірний зміст виконавських стильових автономізацій у професійній музиці. **Наукова новизна** зумовлена тим, що вперше в музикознавстві представлена теорія детермінації першокультурними стимулами логіки термінологічного вжитку виконавців-фахівців, для яких розрізнення класичного – аklasичного й їхніх аналогів становить підставу стильової автономізації виконавського мистецтва стосовно множинності стильових градацій композиторської творчості. **Висновки.** Архаїчна дипластія – джерело протилежних конструкцій ідеальної сфери, що визначає апріорні розрізнення в розумових операціях типу опозицій протилежних якостей, необхідних в описі окремих предметів, явищ і характеристики істотних показників цих останніх, що має безпосередній вихід на двоїчність рахункових визначень і на архетипові конструкції релігійних символів. Троїчність, виділювана як щось специфічне в розумових операціях європейців, проте, утворює і щось показове для східного світосприймання-світорозуміння, будучи похідною від двоїчності. Базисністю для будь-якої творчої сфери, включаючи музично-виконавську, канонічних форм традиційного мистецтва, фольклорного й популярного, релігійного в тому числі, стосовно якого (= «класичному-зразковому») авторська творчість завжди утворює «вільний» (= «романтичний-одичинний») варіант, – у сукупності історичного розкладу змін ролів і типів творчої активності індивідів і колективних суб'єктів народів, націй, інших ментальних спільнот тощо. Виконавська дихотомія класичне – аklasичне утворює *втілення глибинних, зумовлених духовною онтологією опозицій «суворого– не-суворого» мистецтва, виконавських переваг, обумовлених співвідношенням ритуально-богослужбового й світськи-«успадкованого» мислення.*

Ключові слова: виконавська дихотомія класичне – аklasичне; першомузична творчість; психологія дипластії; опозиція сакрального/ритуального – профанного/буттєвого.

Муляр Павел Михайлович, кандидат искусствоведения, доцент, заведующий кафедрой специального фортепиано Одесской национальной музыкальной академии имени А. В. Неждановой

Архаические предпосылки первомузыкального творчества и его пролонгации в исполнительство

Целью исследования является обнаружение в исполнительских стиливых двоичностях «строгого – свободного» («классического – аklasического», «классического – романтического») исторического следа сакрального – профанного, выросших из первичных мыслительных дипластий глубокой архаики. **Методологической основой** исследования выступает интонационный подход школ Б. Яворского и Б. Асаф'єва в Украине, в пределах которого выделены стиливой компаратив и культурологический междисциплинарный метод, с помощью которых осознается закономерный смысл исполнительских стиливых автономизаций в профессиональной музыке. **Научная новизна** обусловлена тем, что впервые в музыковедении представлена теория детерминации первокультурными стимулами логіки термінологіческого обихода исполнителей-профессионалов, для которых различие классического – аklasического и их аналогов составляет основание стиливой автономизации исполнительского искусства по отношению к множественности стиливых градаций композиторского творчества. **Выводы.** Архаическая дипластия – источник двоичных конструкций идеальной сферы, которая определяет апріорные различения в мыслительных операциях типа оппозиций противоположных качеств, необходимых в описании от-

ЗМІСТ

Культурологія

Овчарук О. В.	Methodological aspects of comprehension of human being in the culturological scientific paradigm [Методологічні аспекти осмислення людини в культурологічній науковій парадигмі]3
Журба М. А.	The transmedia universe of digitized culture [Трансмедійний універсум дигіталізованої культури]9
Карпенко О. В., Глубоченко К. О.	The concept of cultural competence of the digital governance specialists within public administration [Концепція культурної компетентності спеціалістів з цифрового врядування у системі державного управління]14
Карпов В. В., Сиротинська Н. І.	Homo in via: from the plato's cave to the modern neuroscreen [Homo in via: від платонової стіни до модерного нейроекрану]19
Костиця І. О.	Origins of modern diplomacy: Aksum, Syria and Bizantium between the West and the East [Походження сучасної дипломатії: Аксум, Сирія та Візантія між Заходом і Сходом]26
Литвин С. Х.	Документальні джерела у вітчизняних та зарубіжних архівних установах щодо життя і діяльності Симона Петлюри37
Вавженчук С. Я., Биркович О. І	Право як соціокультурне явище: до постановки проблеми43
Личковах В. А.	Семіотика українського та польського авангарду в світлі ідей львівсько-варшавської філософської школи К. Малевич – В. Стшемінський і Г. Стажевський: пошуки супрематичної та конструктивістської мови авангардистського мистецтва (стаття третя)48
Маслак В. І., Бутко Л. В., Василенко Д. П.	Дуальність підготовки фахівців сфери культури: pro at contra54
Мельник В. В., Славова Л. Л.	Феномен смерті і пошук трансцендентного виміру в екзистенційній культурі60
Меднікова Г. С.	Давньоруський стиль: переосмислення елліністичних та візантійських традицій65
Гоцалюк А. А.	Інтерес як фактор самоорганізації культури72
Оленіна О. Ю., Пічугіна Ю. О.	Інтернет-меми українського походження в культуротворчій практиці сучасного суспільства77
Добровольська В. В., Пелешишин А. М.	Вікіпедія як інструмент документування явищ соціально-культурної сфери82
Петрова І. В.	Peculiarities of formation of the leisure activity sphere in Ukraine of the 20-30ies of the XX century [Особливості формування сфери дозвілля в Україні 20-30-х років ХХ ст.]87
Рибінська Ю. А.	Integration of cultures as a 21st century phenomenon [Інтеграція культур як феномен ХХІ століття]92
Прокопович Л. В., Розова Т. В.	Театралізація структур повсякденності в культурних практиках метамодерну98
Сабадаш Ю. С., Попович О. В.	Теоретичний спадок Миколи Реріха в контексті філософії космізму: джерелознавчий та культурологічний аспекти103
Срібняк І. В., Надтока Г. М.	3-тя Залізна стрілецька дивізія армії УНР у 1921 р.: просвітня та культурно-мистецька складова таборового повсякдення вояцтва108
Чурсін М. М., Сілютіна І. М.	Про роль культури у використанні інформаційної техніки й технологій у вищій школі116

Шевченко О. В.	Ukrainian folk embroidery as a way of identification and communicative interaction of the Ukrainian people in modern conditions [Українська народна вишивка як засіб ідентифікації та комунікативного взаємодій українського народу в сучасних умовах]120
Шевченко С. Л.	Ревіталізація цінностей християнської культури в творчості Пауля Тілліха124
Шинкарук Л. В., Салата Г. В., Данилова Т. В.	Dialogue of cultures: E. Hall and F. Kluckhohn [Діалог культур: Е. Холл і Ф. Клакхон]128
Іванюк О. Л., Ковальов Є. А.	Фортифікаційні пам'ятки у культурному контексті: український досвід (ранній новий час та ХІХ ст.)134
Коваленко Є. Я.	Культура управління Стародавньої Греції138
Кушнар'єв В. В.	Формування «людини культури» як проект навчально-виховних студій майбутнього144
Пилипів В. В.	Соціокультурні аспекти змісту поняття «гість»: до постановки проблеми149
Руденко С. Б.	Потрактування марксизму в авангардній музеології А. Жилиєва154
Варцаба Н. В.	Аналіз PR-діяльності Французького культурного центру в Києві159
Гавеля О. Р.	Культурні пріоритети сучасної студентської молоді України: особливості релігійного, естетичного, мистецького і літературного вибору165
Красовський С. О.	Природа і основні етапи крос-культурної комунікації у міжнародному туризмі171
Пашкевич М. Ю.	Івент-технології як інструмент формування державного іміджу176
Чебан В. О.	Female images of Ukrainian women in the works of illustrators, designers of books and magazines of the twentieth century [Жіночі образи в здобутках ілюстраторів, оформлювачів книг, журналів: ХХ століття]181

Мистецтвознавство

Андросова Д. В.	Символістські-веристські аспекти виразності піанізму С. Рахманінова185
Афоніна О. С.	The artistic image in the context of culturological hermeneutics [Художній образ у контексті культурологічної герменевтики]191
Безручко О. В.	Life path and a creative activity of O.S. Moussienko (on the occasion of the 80th anniversary) [Життєвий і творчий шлях О.С. Мусієнко (до 80-річчя від дня народження)]196
Берегова О. М.	Міжнародний фестиваль «Київ Музик Фест» як сучасний формат презентації національних музичних культур: польські імпрези201
Маркова О. М.	Неосимволізм музики ХХІ сторіччя та виконавське музикознавство209
Осадча С. В.	The symbolic properties of liturgical singing tradition: from the category of symbol to the noetic measurement of culture [Символічні властивості літургійної співочої традиції: від категорії символу до ноетичних вимірів культури]214
Савченко Р. А.	Culturality of music-pedagogical training of future specialists artistic education [Культуровідповідність музично-педагогічної підготовки майбутніх фахівців мистецької освіти]218
Злотник О. Й.	Парадигма просторового структурування творів музичного мистецтва ...223
Петрик О. О.	Contribution of Nataliia Slobodian to the establishment of artistic traditions and formation of Lviv ballet repertory [Внесок Наталії Слободян у становлення художніх традицій та формування репертуару львівського балету]227
Антоненко О. М.,	Православна духовна музика: історичні та культуротворчі

Антоненко М. М	аспекти розвитку	231
Антошко М. О.	Театральне життя Подільського краю кінця XIX – початку XX століття	236
Асталаш Г. Л.	Угорська інструментальна музика в контексті становлення національного стилю	242
Белявіна Н. Д.	Концертні осередки при дворах прусських королів у першій половині XVIII століття	246
Бенюк О. Б.	Мистецький експеримент в естетичному дискурсі	252
Бондарчук В. О.	Епічна традиція в координатах оперного жанру: на прикладі постановки опери О.Бородіна «Князь Ігор» Д.М.Гнатюка	257
Буркацький З. П.	Характерні види техніки у творах пограниччя класицизму й романтизму	262
Васюта О. П.	Chernihiv Revutsky Music College: european vector of development [Чернігівський музичний коледж ім. Л.М. Ревуцького: європейський вектор розвитку]	266
Волосатих О. Ю.	Українська тематика в театральному репертуарі Правобережної України першої половини XIX століття	271
Го Суншан	Рецепція віршу «Не співай, красуня, при мені» О.С. Пушкіна в музиці XIX та XX сторіч	276
Золотарьова Н. С.	Paraphrase in the genre system of piano transcriptions of Franz Liszt [Жанр Paraphrase в системі жанрів фортепіанних транскрипцій Ференца Ліста]	282
Зосім О. Л.	Літургичний сакральний текст у середньовічній і новочасній європейській культурній парадигмі	288
Казначеева Т. О.	Pre-scenic musical and dance genres and forms of the Middle Ages [Передсценічні музично-танцювальні жанри та форми епохи Середньовіччя]	293
Каплієнко-Ілюк Ю. В.	Violin transcriptions as one of the methods of Yuri Gina's practice as a composer [Скрипкові транскрипції як один з методів композиторської практики Юрія Гіни]	298
Косів Р. Р.	Євхаристійні образи Христа у творчості риботицьких майстрів 1690–1750-х рр.: джерела іконографії та причини популярності	304
Ландяк О.М.	The animated painting in New Media Art: technological and communicative features [Анімований живопис в новому медійному мистецтві: технологічні та комунікативні особливості]	308
Матвєєва Ю. Г.	Покрови у вигляді орла у візантійському мистецтві	312
Микуланинець Л. М.	Мистецтво як засіб культурної комунікації людства	317
Муляр П. М.	Архаїчні передумови першомузичної творчості та її пролонгації у виконавство	321
Нан Жи	«Викрадення із сералю» В.А. Моцарта: до проблеми сценічної інтерпретації оперного тексту	326
Охманюк В. Ф.	Становлення київської академічної баянної школи: 50–80-ті роки XX століття	331
Паньок Т. В.	Ukrainian baroque and European context [Українське бароко і європейський контекст]	335
Підлипська А. М.	Критика сучасного балету в Україні: наукові та мистецькі риси	343
Рижова О. О.	Стилістичні та іконографічні особливості ікони "Успіння" з колекції Національного художнього музею України	348
Татарнікова А. А.	«Тангейзер» Р. Вагнера у річищі еволюційних шляхів німецького музичного театру: міфопоетичні та жанрово-стильові аспекти	353
Ткач Ю. С.	Індивідуальний виконавський стиль диригента-хормейстера як предмет теоретичного дослідження	359

Турчак Л. І.	О. Arkhypenko's creative work in the context of the world art [Аворчість О. Архипенка у контексті світового мистецтва]366
Черноіваненко А. Д.	Improved folk instruments as a factor of holistic system of academic musical and instrumental culture of our time [Удосконалені народні інструменти як чинник цілісної системи академічної музично-інструментальної культури сучасності]370
Шевченко Л. М.	Ліризм української ментальної установки та її музичне виявлення376
Волкова Г. В.	Онтологічний аспект залучення до творчості Й.С. Баха та до символіки духовної християнської музики382
Дроздова О. О.	Спадкоємність в історії гітарного виконавства386
Жукова О. М.	Стиль та виконавська інтерпретація сучасної фортепіанної мініатюри391
Кучурівський Ю. С.	Національні аспекти розвитку жанру реквієму в англійській музиці395
Лукацька Г. О.	Про втілення традицій салонної музики у творах для флейти і фортепіано Г. Форе, Ф. Гобера і С. Шамінад401
Макарова З. М.	Балет Дмитра Шостаковича «Світлий струмок» у редакціях Федора Лопухова та Олексія Ратманського: хореографічні трансформації406
Чжу Сюемін	Принципи втілення мотиву-монограми <i>DEsCH</i> у творчості Едісона Денисова410
Сиваш І. О.	Концептуальні засади етнодизайну в Україні416

Відгуки. Рецензії. Повідомлення

Маркова О. М.	Рецензія на монографію Ян Ірини Миколаївни «Соціосфера українського музично-драматичного театру останньої третини ХІХ – початку ХХ століття»421
----------------------	---

Наукове видання

ВІСНИК

НАЦІОНАЛЬНОЇ
АКАДЕМІЇ
КЕРІВНИХ
КАДРІВ
КУЛЬТУРИ
І МИСТЕЦТВ

NATIONAL
ACADEMY OF
MANAGERIAL
STAFF OF
CULTURE
AND ARTS

HERALD

Щоквартальний науковий журнал
Quarterly Journal

3'2018

Редактор

*Л. В. Таран
А. С. Терещенко*

Редагування англomовних статей,
анотацій і транслітерації

*Л. В. Андерсон
Г. В. Петренко*

Комп'ютерна верстка

А. С. Терещенко

Адреса редакції: 01015, м. Київ, вул. Лаврська, 9, корп. 11, кім. 204; тел.: (044) 280-21-93,
e-mail: nauka@dakkim.edu.ua

Здано до набору 17.09.2018. Підп. до друку 29.08.2018. Формат 60x84 ¹/₈.
Папір офсетн. № 1. Друк офсетний. Умов. арк. 50,08. Облік.-вид. арк. 57,09. Наклад 300 прим.

Надруковано:
Товариство з обмеженою відповідальністю
"ІДЕЯ ПРИНТ"
01004, м. Київ, вул. Пушкінська, 41
тел. (044) 393 43 94
e-mail: info@ideaprint.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5301 від 02.03.2017 р.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>